

Iva Niemčić: *Lastovski poklad: plesno-etnološka studija*

Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku, 2011., 201 str.

Dugogodišnje istraživanje lastovskoga poklada autorica Iva Niemčić, etnologinja i etnokoreologinja, zaokružuje monografijom o tom složenom i vrijednom tradicijskom običaju i obredu prožetom plesnim izvedbama. Zanimanje za plesna istraživanja, osobito zbog rodne perspektive, otkriva i nove, dosad skrivene dimenzije. Stoga ova monografija o lastovskom pokladu s temeljito provedenim plesno-etnološkim istraživanjem, na dvjestotinjak stranica pruža javnosti dosad nedovoljno poznate činjenice o sudjelovanju cijele lastovske zajednice u tim običajima i obredima.

Od uvodnog promišljanja o problemima tekstualizacije tjelesnog iskustva, odnosno o pisanju o plesu, s čime se susreće svaki istraživač plesa i nastoji sebi i drugima rastumačiti dvojbe oko verbalizacije neverbalnoga i osjetilnoga, preko povijesnih utjecaja i pregleda poklada kroz pisane izvore od 19. stoljeća do danas, Niemčić se zalaže da se i ples promatra u skladu s recentnim istraživanjima roda i spola u dohvatnom i konkretnom kontekstu promatranih zbivanja. Sukladno interpretaciji plesa i uloga izvođača u pokladnim zbivanjima, uočava podudaranje s podjelom rodnih i spolnih uloga u svakidašnjem, još uvijek tradicionalnom životu Lastovaca. Tragajući za ženskim identitetima i perspektivama te ujedno propitujući svoj identitet istraživačice, nameće si pitanje kako lokalnoj zajednici prezentirati i njima novu, prepoznatu drukčiju, žensku perspektivu običaja. U tekstu i interpretaciji, uz brojne izvrsne fotografije Vidoslava Bagura i vlastite, kojima dokumentira zbivanja osobito u središnjem poglavlju knjige, oslobađa prostor i sporednim akterima, a naročito onima koje su istraživači donedavno slučajno i nesvjesno ostavljali kao rubne iz nedovoljnog poznavanja cjelovitog zbivanja ili stoga što npr. ženske sudionice nisu ulazile u njihovu sferu zanimanja, a opći pristup ih nije isticao kao reprezentativne dijelove običaja i izvedbe. Tako Niemčić ističe žensko kolo lijepih maškara kao jedinstveno ne samo za hrvatski kulturni prostor nego i mnogo šire, koliko joj je poznato, i u europskim razmjerima.

Niemčić kritički promišlja i o mjestu lijepih maškara na pozornici, o tomu kako se Lastovci predstavljaju sami, kako ih vide drugi, osobito autoriteti struke koji su dosada značajno utjecali na prezentaciju poklada u javnosti.

Sustavnim izlaganjem povijesne građe i izvora te kritičkim odmakom i interpretacijom građe koju je sama prikupila i obradila promatranjem u kontekstu izvedbe te u razgovorima sa stanovnicima Lastova kao sugovornicima i kazivačima, ova monografija vrijedan je prilog poznavanju otočne kulture jedinstvenoga jadranskog otoka Lastova i osobitosti u njegovoj kulturnoj slici pokladnih zbivanja. Može se stoga preporučiti širokom čitalačkom krugu

popularno-znanstvene literature jer je pisana jednostavno i razumljivo, uz vrlo opširan engleski sažetak koji može dobro poslužiti i mnogom iseljenom Lastovcu druge ili treće generacije, kao i kolegama iz sve šire međunarodne zajednice plesnih istraživača.

Tvrtko Zebec

Petra Somek: *Tradicijsko graditeljstvo u Podravini: Pregled s karakterističnim primjerima*

Samobor: Meridijani, 2011., 198 str.

Knjiga *Tradicijsko graditeljstvo u Podravini: Pregled s karakterističnim primjerima* autorice Petre Somek prva je sustavna studija tradicijskog graditeljstva gornje hrvatske Podravine.

Izbor teme, cilj studije te izbor metodologije nije slučajan. Izvrsno osobno poznavanje terena i iscrpno poznavanje raznorodne znanstvene literature odabranoga istraživačkog područja autoricu je motivirao na izbor teme i metodologiju samog rada. Kako i sama navodi, upravo je iscrpno poznavanje znanstvene i popularne literature uvjetovalo početnu tezu na kojoj se temelji cijela studija. Ukratko, autorica zaključuje da je do sada na temu ruralnog graditeljstva Podravine napisan iznimno malen broj relevantnih etnoloških radova. Uzrok tomu sigurno je i klasična etnološka paradigma koja privilegira “opći pogled” na razvoj i tipologiju tradicijskog graditeljstva. Ova se studija tako nastavlja na niz relevantnih radova koji su svoj pogled usmjerili na određeni zemljopisno-kulturni lokalitet, specifični prostor koji se u znanstvenom ali i popularnom žargonu naziva regijom. U budućnosti će ovakvi, “lokalni” pristupi biti sve značajniji zbog sve izraženije dinamike lokalno – globalno, koja će djelomično usmjeravati i etnološka istraživanja. Naravno, izbor istraživanoga geografskog prostora u ovom slučaju nije etnološki irelevantan, već obuhvaća tzv. tradicijsku ili povijesno-toponomastičku Podravinu, koju karakteriziraju poseban način života i specifične značajke tradicijskog graditeljstva. Iz navedenih razloga autorica se odlučila za sveobuhvatnu sintezu građe o tradicijskom graditeljstvu Podravine, čiji je cilj pružiti znanstveno relevantan sintetički pregled ove etnografske pojave. Točnije rečeno, knjiga se bavi ruralnim naseljima cijele Podravine obrađujući ne samo pojedine dijelove narodnog graditeljstva, već sve vrste objekata. Uz stambene objekte temeljito su prikazane gospodarske zgrade (staje, sjenici, hambari itd.) te vinogradarske klijeti.